

*Іщук Л. П., канд. біол. наук, доцент\*, Іщук Г. П., канд. с.-г. наук, доцент\*\*  
\*Білоцерківський національний аграрний університет  
\*\*Уманський національний університет садівництва*

### **З ДОСВІДУ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

Розбудова національної освіти України, її трансформація з метою інтеграції в Європейську систему підвищує вимоги до вищої професійної підготовки фахівців лісового і садово-паркового господарства, їх якісно нового теоретичного і методичного забезпечення науково-дослідницької діяльності в напрямку розуміння розвитку оточуючого органічного світу.

Перед сучасною педагогічною наукою й практикою стоїть складне завдання підготовки майбутніх фахівців до ефективної професійної діяльності. Важливим напрямком реформування освіти є забезпечення випускників закладів вищої освіти навичками необхідними на ринку праці. Сьогодні існує дисбаланс між навичками, які формуються у студентів і навичками необхідними на робочому місці. Тому реформування освіти має відповідати світовим тенденціям.

Значна увага питанням формування практичних умінь у вищій школі приділена у роботах О.В. Полупан, С.В. Виговської [8], О.Ю. Нікітіної [6], Г. Козія, С. Виговської [5], Л.П. Іщук [1, 3, 4]. Практичні уміння є визначальними для професійної підготовки майбутніх фахівців садово-паркового господарства, а їх формування відбувається переважно під час дидактично й методично грамотно організованих і проведених практичних занять, навчальних і виробничих практик [8].

Перед навчальними закладами постає завдання – створити умови, у яких розвиваються професійні й особистісні якості студентів, які є затребуваними на ринку праці саме в цій галузі. Фахівці лісового і садово-паркового господарства повинні отримувати комплексну професійну підготовку з питань проектування всіх типів насаджень, створення лісових культур, вирощування садивного матеріалу, раціонального ведення господарства у лісах різного функціонального призначення, проектування, реконструкції й реставрації садово-паркових об'єктів, догляду за ними тощо.

Тому метою наших досліджень було проаналізувати досвід практичної підготовки фахівців лісового і садово-паркового господарства у Білоцерківському національному аграрному університеті та Уманському національному університеті садівництва.

Практичні уміння майбутніх фахівців лісового і садово-паркового господарства є важливими для підготовки конкурентоспроможного фахівця галузі лісового і садово-паркового господарства. Особлива увага приділяється практичній підготовці на III-IV курсі освітнього рівня «Бакалавр» та на V-VI

курсі другого освітнього, рівня «Магістр», де згідно з навчальними планами викладають спеціальні дисципліни.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що практичні вміння впродовж навчання у закладах вищої освіти формуються на трьох етапах. Перший етап первинний – на практичних роботах, які зазвичай відбуваються в навчальних лабораторіях і кабінетах. Однак, існують і нетрадиційні заняття. У Білоцерківському НАУ близько 30 % практичних занять відбуваються за межами аудиторій та лабораторій – у теплиці, на біостаціонарі, в садових центрах, де студенти безпосередньо набувають практичних навичок з розмноження і вирощування рослин, догляду за ними, основ проектування і композиції. Для цього в університеті створена власна навчальна база біостаціонар площею 1,9 га, де представлено близько тисячі одно-, дво- і багаторічних видів, форм, сортів та культиварів декоративних рослин і навчально-дослідне лісове господарство площею 270 га. [2, 7].

Фахівці лісового і садово-паркового господарства повинні володіти низкою практичних умінь, зокрема повинні знати теорію й вміти виконувати всі види робіт, які належать до сфери управління підприємствами лісового господарства, зеленого будівництва, ботанічних садів та дендрологічних парків.

Відповідно до вимог професійної підготовки фахівців садово-паркового господарства та згідно з навчальними планами проводяться лабораторно-практичні і практичні заняття з дисциплін «Дендрологія», «Декоративна дендрологія», «Декоративне садівництво», «Квітникарство», «Ландшафтна графіка», «Ландшафтна архітектура», «Комп'ютерна графіка», «Топіарне мистецтво» «Лісівництво», «Лісознавство», «Механізація лісгосподарських робіт», «Лісові культури», «Лісова таксація», «Основи гідротехнічної меліорації», «Аерокосмічні методи у лісовому господарстві», «Інформаційні технології у лісовому господарстві», «Основи лісоексплуатації» та ін. Під час практичних занять та навчальних і виробничих практик з перерахованих вище дисциплін майбутні фахівці лісового та садово-паркового господарства вивчають асортимент інтродукованих та аборигенних декоративних рослин, проектують і створюють лісові культури та об'єкти зеленого будівництва, навчаються правильно вести господарство у лісах різного господарського призначення, проводять догляд за зеленими скульптурами, щільними лінійними насадженнями; створюють каркаси для декорування інтер'єрів; ознайомлюються з технологіями формування різних скульптур із трав'янистих та деревних рослин; проводять стрижку рослин; виконують графічну частину проектної та робочої документації ландшафтних проектів відповідно до діючих стандартів та з використанням графічних засобів образотворчого мистецтва.

Другий етап – це закріплення набутих на практичних роботах умінь і навичок під час проведення навчальних практик. Навчальним планом з підготовки бакалаврів навчальні практики передбачені з дисципліни «Основи фахової підготовки», «Дендрологія», «Квітникарство», «Луківництво і газони», «Декоративні розсадники і насінництво», «Садово-паркове будівництво», «Топіарне мистецтво», «Ландшафтна архітектура», «Інвентаризація садово-

паркових об'єктів», «Фітопатологія декоративних рослин», «Селекція і генетика деревних культур», «Ентомологія декоративних рослин», «Лісова селекція», «Лісова зоологія», «Механізація лісогосподарських робіт», «Лісознавство», «Лісівництво», «Лісова таксація», «Лісова фітопатологія», «Лісова ентомологія», «Основи гідротехнічної меліорації». На освітньому рівні «Магістр» навчальні практики передбачені з дисциплін «Експлуатація садово-паркових об'єктів» та «Агротехніка зеленого будівництва». «Лісопаркове господарство».

Третій етап формування практичних навичок – під час виконання Індивідуальних дослідних завдань і курсових проєктів. Практичних навичок майбутні фахівці також набираються під час виконання індивідуальних дослідних завдань з кожної дисципліни. Тут вони набувають навичок з проведення фенологічних спостережень за рослинами, з розмноження і вирощування декоративних рослин відкритого і закритого ґрунту, збору гербарію тощо, проведення розрахунків з лісової таксації, лісовпорядкування, під час створення лісових культур тощо.

Продовжують набувати практичних навичок студенти під час написання комплексної курсової роботи з ландшафтної архітектури і садово-паркового будівництва, де кожен студент отримує реальний об'єкт для озеленення і розробляє для нього проєкт.

Четвертий етап завершення формування практичних навичок проходить на виробництві – під час проведення виробничої практики на III і V курсах. Університети співпрацюють з широкою мережею баз практик державної і приватної форми власності. Це передусім система державних підприємств лісових господарств та агролісництв у Черкаській, Київській, Кіровоградській, Вінницькій та Одеській областях, а також Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАНУ, Державний дендрологічний парк «Олександрія» НАНУ, Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАНУ, Ботанічний сад ім. акад. О.В. Фоміна Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, приватні садові центри «Єва», «Едем-Флора», «Зелена країна», «Бджілка», приватне підприємство «Ліріс», агрофірма «Світанок». Нерідко фахівці після проходження виробничої практики отримують запрошення на роботу і працевлаштовуються в цих установах і організаціях.

Таким чином, розвиток і вдосконалення практичних вмінь і навичок у майбутніх фахівців лісового і садово-паркового господарства відбувається поетапно під час проведення практичних занять в лабораторіях і кабінетах, навчальних і виробничих практик, виконання індивідуальних дослідних завдань, написання курсових і дипломних проєктів і має бути тісно пов'язаний з виробничими структурами – лісництвами, розсадниками, садовими центрами, підприємствами зеленого будівництва різних форм власності.

### **Список використаних джерел**

1. Ішук Л.П. До питання викладання дисципліни «Квітникарство» у вищій школі // Старовинні парки і ботанічні сади – наукові центри збереження біорізноманіття рослин та охорони історико-культурної спадщини: матеріали міжнародної наукової конференції присвяченої 115-річчю з Дня заснування Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України (5-7 жовтня, 2011 р., м. Умань). Умань: Видавець «Сочінський», 2011. С. 279-281.

2. Іщук Л.П. Колекція багаторічних трав'янистих квітничково-декоративних рослин біостаніонару Білоцерківського національного аграрного університету // Відновлення порушених природних екосистем: Матеріали IV міжнародної наукової конференції (м. Донецьк, 18-21 жовтня 2011 р.). Донецьк, 2011. С. 158-160.

3. Іщук Л.П. З досвіду проведення практичних занять з «Квітникарства» на виробництві // Сучасні проблеми ведення сільського господарства та підготовки фахівців аграрного профілю: Тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 15 лютого 2018 р). Біла Церква, 2018. С. 36-37

4. Ищук Л.П. Из опыта преподавания дисциплины «Природно-заповедное дело» в Белоцерковском НАУ // Биоразнообразие и рациональное использование природных ресурсов: Материалы докладов V Всероссийской заочной научно-практической конференции с международным участием, 25 марта 2017 г., г. Махачкала. Махачкала: ДГПУ, Планета-Д, 2017. С. 126-129.

5. Козій Г. Теоретико-методичні аспекти формування дослідницьких умінь студентів вищих аграрних навчальних закладів I-II рівнів акредитації // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. 2011, Вип. XL. Ч.3. С.103–106.

6. Нікітіна О.Ю. Загальнонавчальні уміння й навички у навчальних програмах загальноосвітніх шкіл 70 – 80-х рр. XX ст. // Наукові записи. Зб-к наук. праць. Кіровоград, 2012, Вип. 112. С. 260-266.

7. Олешко О.Г. Біостаніонар БНАУ як навчальна, наукова і виробнича база з підготовки студентів напряму «Лісове і садово-паркове господарство» // Агробіологія. Збірник наукових праць. 2012, Вип. 8 (94). С. 9–12.

8. Полупан О.В., Виговська С.В. Формування практичних умінь майбутніх фахівців садово-паркового господарства у процесі професійної підготовки // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.sworld.education/conference/year-conference-sw/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/oct-2016> SCIENTIFIC RESEARCHES AND THEIR PRACTICAL APPLICATION. MODERN STATE AND WAYS OF DEVELOPMENT